1893 - 1963
70-ліття ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ. "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J. HEnderson 4-0237, HEnderson 4-0807, УНСоюз: HEnderson 5-8740. — Тел.: з Ню Йорку: — BArcly 7-4125, УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. No. 158. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 21-го СЕРПНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 21, 1963 Ч. 158. VOL. LXX.

УРЯД ПЛЯНУЄ ЗМЕНШИТИ ДЕФІЦИТ ІЗ ЗАКОРДОНОМ

Вашингтон. — Уряд плянує різні заходи в тому напрямку, щоб зменшити платничий дефіцит, який в другій чверті цього року рекордово збільшився, і коли він в такому темпі зростав би до кінця цього року, то дефіцит становив би $5 200 000 000. Платничий бюджет із закордоном, це та сума долярів, яку ЗДА мусять видавати поза межі цієї країни. Дефіцит в цьому бюджеті — це та сума, на яку є вищі долярові витрати за кордон від прибутків ізза кордону. ЗДА мають платничий дефіцит від 1957 року. Він існує не тому, що ЗДА менше продають як купують за кордоном, бо ця країна має збалянсований торговельний бюджет вже від довшого часу. Платничий дефіцит є тому, що ЗДА щороку видають поважні суми на допомогу закордонним країнам. Цьогорічна сума, запропонована на закордонну допомогу, перевищує $4 більйони. Крім того американці видають доляри в чужих країнах як туристи, як інвестатори, як власники своїх філій великих компаній. Департамент Торгівлі повідомив, що дефіцит платничого бюджету в другій чверті цього року є рекордово високий, неподаючи подрібних чисел, тільки стверджуючи, що збільшення дефіциту в другій чверті виносило $2 більйони в річному відношенні. Немавши подрібних чисел, важко ствердити, що спричинило збільшення цього дефіциту. Президент Кеннеді плянує заходи, щоб зменшити цей дефіцит. Уряд запропонував збільшити до 15% податок від закуплених закордоном цінних паперів, щоб цим способом відобрати охоті американцям набувати ці папери. Це збільшення податку не відносилося б до безпосередніх американських інвестицій за кордоном. Статистика виявила, що в другій чверті ц. р. американці купили за $500 000 000 чужих вартісних паперів, а в першій половині ц. р. ця сума доходить до одного більйона, отже стільки, скільки в цілому 1962-му році. Палатна Комісія Способів і Засобів мала почати 20-го серпня переслухання в цій справі, і першим мав зізнавати секретар скарбу Даґлес Діллон. Гадають, що він матиме докладні числа про платничий дефіцит, щоб могти вияснити справу членам Комісії. В цій справі є тільки один радісний момент — саме те, що торговельний бюджет має надвишку, яка в другій чверті становила — $1 200 000 000 в річному відношенні. (Річне відношення дістанемо таким способом, коли надвишку з однією чверті помножимо через 4). Досі найбільший дефіцит у платничому дефіциті був в 1960-му році — $3 900 000 000; в 1961-му році він зменшився був до $2 400 000, а в 1962-му році до $2 200 000 000. Дефіцит в платничому бюджеті спричиняється до того, що американське золото відпливає за кордон, бо чужі уряди мають багато долярів і купують за них золото в ЗДА.

Міжамериканська Комісія Розвитку керуватиме Союзом для Поступу

Вашингтон. — І країни Латинської Америки і ЗДА погодилися в тому, що треба нового проводу, який керував працями Союзу для Поступу, бо досі цей Союз діяв так, що можна було думати, що ним керують самі ЗДА, хоч з допомоги користали всі латиноамериканські держави, а фонди постачала Америка. Нове тіло називатиметься Міжамериканською Комісією Розвитку, і ця Комісія діятиме так, як колись діяла Організація для Европейської Співпраці і Розвитку, яка керувала в повоєнних роках всією американською допомогою Европі. Міжамериканська Комісія Розвитку буде дбати про те, щоб самі американські країни співпрацювали разом із ЗДА та допомагали своїй власній відбудові. Як відомо, Союз для Поступу допомагає американським державам, але дуже часто на цю допомогу йдуть тільки американські фонди, а самі латино-американські держави не завжди співпрацюють та не складають і своїх фондів на свою ж таки розбудову. Міжамериканська Комісія Розбудови дбатиме, щоб американську допомогу діставали тільки ті держави, які і самі витрачають гроші на розбудову своєї економіки. Досі цю справу мусіли вирішувати самі ЗДА, припиняючи деяким країнам свою допомогу, але це не викликало добрих настроїв, бо латинські країни могли думати, що ЗДА необ'єктивно вирішують справу розподілу фондів.

Тільки одна третина американських робітників працює понад норму

Вашингтон. — Департамент Праці виготовив статистику, з якої видно, що тільки не ціла одна третина працює понад норму та має з цього приводу додаткові прибутки. Понаднормову працю виконують ті затруднені, які працюють довше як 40 годин тижнево, дістаючи за це окрему винагороду. Це вперше зроблено цю статистику, яка здивувала всіх, бо всі сподівалися, що більший відсоток робітників працює понад норму. Найбільше таких робітників є між фабричними робітниками та між так званими робітниками з синіми комірчиками (ремісниками, половина яких працює в додаткових годинах та дістає за це додаткові платні). 60% робітників в транспорті і 66% будівельників не дістають додаткових прибутків за працю понад норму. В інших промислах 84 і 92 відсотки не мають плачених винагород за так звані надчисельні години.

В АМЕРИЦІ

• З бюра колишнього президента Д. Д. Айзенгавера повідомляють, що це тільки через помилку не згадано між тими „добрими людьми", які могли б бути президентами ЗДА пенсилвенійського губернатора Вілляма В. Скрентона та сенатора з Кентаки Трустона Мортона. Губернатор Скрентон заявив, що він хоче кандидувати як фаворит свого стейту, щоб разом тримати велику делеґацію Пенсилванії на Номінаційній Конвенції. Айзенгавер вів виборчу кампанію в користь Скрентона минулого року.

• Сенатор Беррі Голдвотер сказав на пресовій конференції, що якби він рішився кандидувати в 1964 році, то він брав би участь у правиборах в стейті Вісконсин. Але він додав, що ще й досі не вирішив, чи старатися про перевибір на сенатора, чи кандидувати на президента.

• Інкорпорація Джозеф Е. Сіґрем енд Сонс в Ню Йорку опатентувала спосіб роблення напою меду із води та з ферментуючого меду. Число патентів 3 100 705 і 3 100 706. Якщо ця фірма робитиме з меду напій, то це буде лікер або так званий „кордіял".

• Два лікарі ствердили, що немовля може народитися з вірусом „герпес сімплекс", принісши цю недугу з лона матері. Це значить, що вірус був перенесений до зародка. Це немовля вродилося з пухирями від гарячки на устах. Мати випродукувала була в своєму організмі протитільця, які мали забезпечувати її проти того вірусa.

У Москві відбирають від подорожних українську землю

В дорозі на Україну. Група відвідувачів, з якою інж. Степан Куропась і проф. Мирон Куропась (обидва стоять на сходах) відвідували Україну. 4-ий зліва стоїть п. Антін Шумейко, а біля нього його дружина Віра, співласники фірми Ковбасюк, що організувала прогулянку.

Грудку української землі з Чернечої Гори в Каневі над Дніпром, на якій похований Тарас Шевченко — „не льзя" везти із собою з України до Америки — кажуть у Москві і цю землю з погрозами відбирають, хоч би для тієї мети треба було на 45 хвилин затримати і проволікти відлет літака. Така пригода трапилася двом членам Головного Уряду Українського Народного Союзу: заступникові гол. предсідника інж. Степанові Куропасеві та його синові, головному радному УНСоюзу проф. Миронові Куропасеві, під час їхнього повороту з тритижневих відвідин в Україні разом із групою інших відвідувачів, зорганізованою подорожньою агенцією Ковбасюка в Ню Йорку. Група цих відвідувачів відлетіла 28-го липня з Ню Йорку до Амстердаму, опісля подорож продовжувалася через Варшаву до Львова, Чернівець, Києва, Одеси, Харкова і поворот через Москву. Свою власну пригоду мав у Львові Мирон Куропась, як він, разом з іншими, намагався відвідати рідню свого батька у Винниках, які тепер зараховані до „Великого Львова". Там його притримала „совєтська власть", що пильно слідкує за всіми відвідувачами. Своїми враженнями та переживаннями під час відвідин в Україні інж. Ст. Куропась поділиться з читачами „Свободи" при найближчій нагоді.

Колишні громадяни Стрийщини відбули свій з'їзд

Минулої суботи і неділі 17 і 18 серпня 1963 в гірській вакаційній оселі „Чорногора" в Пайн Гил, нюйоркського стейту, відбувся з'їзд колишніх громадян Стрийщини та сумежних повітів: скільського, жидачівського, журавенського, долинського та болехівського, які творили окрему судову та господарську округу, сперту на Окружний Союз Кооператив у Стрию. На з'їзд приїхало дві з половиною сотні громадян ЗДА і Канади. Розпочався з'їзд молитвою колишнього катихета о. М. Притуляка, після чого обрано президію з'їзду в особі д-ра М. Ценка — голови та ред. М. Дольницького — секретаря. За столом почесної президії зайняли місця: о. М. Цурковський, останній парох Стрия, інж. О. Бандера, посадник, О. Цісик, директор семінарії Р. Ш., мистець Едвард Козак і його брат Альфред Козак, видавець і редактор „Стрийської Думки", проф. І. Криницький, дир. А. Негович, Й. Красінський, п-ні Шиян, інсп. А. Кігічак, дир. О. Лис та Я. Падох, останній кошовий стрийського Пласту. На з'їзд прибув проф. В. Лев, голова, та ред. І. Дурбак, секретар Комісії реґіональних дослідів НТШ. Проф. Лев склав привіт від Комісії та НТШ, а ред. Дурбак поінформував про діяльність інших реґіональних комітетів та підготову їх збірників. Про плян праці збірника, присвяченого Стрийщині, говорив д-р Я. Падох. Приявні схвалили підготовити збірник та обрали для цього редакційну колеґію. На голову колеґії обрано мґра Ірину Пеленську, а на членів дир. О. Цісика, проф. Я. Рудницького, інж. О. Бандеру, проф. Шанковського, ред. М. Дольницького, інж. Кігічака, ред. А. Козака, мґр І. Городецького і д-ра Я. Падоха. На з'їзд наспіли численні привіти усні та письмові. З особливою радістю приявні прийняли письмовий привіт та архиєрейське благословення єпископа з Шикаґа, Кир Ярослава Ґабра, якого батьки походили зі Стрийщини. Інж. Б. Рак вітав з'їзд від славних стриян, своїх братів Ярослава і Романа, а О. Савчинський від стрийського Загону Пласт. Червона Калина, якого він отаманом. З'їзд вислухав доповіді інж. О. Бандери про господарські відносини Стрийщини в минулому та о. Цурковського про відносини церковні, особливо про культ Богоматері в Стрийщині, яка вславилася гошівським монастирем з чудотворним образом Матері Божої та тим, що три стрийські церкви були віддані під опіку Матері Божої. Мґр І. Городецький говорив про нинішній Стрий і Стрийщину, а проф. Л. Шанковський виголосив доповідь про участь Стрийщини у визволь-

(Закінчення на сторінці 4-ій)

На Оселі СУМА в Елленвілл відбувається вишкільний табір для впорядників

Елленвіл, Н. Й. — На Оселі СУМА біля Елленвілу від 12-го серпня ц. р. відбувається двотижневий Вишкільний Табір, на який прибуло 150 юнаків і юначок з різних міст Америки. Табір названо за твором великої української поетеси Лесі Українки „Лісова Пісня". Усі рої прибрали назви героїв цього твору. Комендант Вишкільного Табору — відомий актор Євген Курило, головний виховник — Євген Гановський. Щодня учасники мають по 5 годин викладів, а в міжчасі відбувають змаги, мандрівки в терен, спортові вправи, купання, ватри, мистецькі та розвагові виступи і ін. Лекції в першомі тижні читають: о. проф. Л. Гузар, о. І. Ткачук, д-р М. Кушнір, д-р. Б. Стебельський, п-ні А. Стебельська, поет Є. Маланюк, письменник Л. Полтава д-р Є. Жарський, інж. В. Юрченко, д. Л. Футала, д. І. Заяць.

Таборовики видали 1-ше число журналу під назвою „Лісова Пісня".

Вкінці учасники тобору складатимуть іспити, щоб одержати виховні звання впорядників І-го та ІІ-го ступенів і поповнити собою виховні кадри для праці з молодшим юнацтвом СУМА на місцях.

Західня Німеччина підписала в трьох столицях атомовий договір

Вашингтон. — Західньо-німецький амбасадор у Вашингтоні Гайнріх Кнапштайн підписав в понеділок 19 ц. м. у Державному Департаменті договір про припинення атомових детонацій в повітрі, космосі і під водою. Приявним при цьому був заступник державного секретаря Аверелл Гарриман. Водночас Кнапштайн передав на руки Гаррімановi листа від західньо-німецького міністра закордонних справ Ґергарда Шредера в справі передання проєкту східньо-німецького пакту про забезпеку проти несподіваної атаки на Раду Атлянтійського Союзу (НАТО). Однак це вже сталося за день раніше. Рада НАТО складається з амбасадорів 15-ох членських держав, які щомісяця нараджуються і мають за свій осідок Париж. Американським амбасадором у НАТО є кол. секретар летунства Томас К. Фінлетер, Західня Німеччина підписала атомовий договір одночасно також у міністерствах закордонних справ у Лондоні і Вашингтоні. Тому, що її амбасадор у Москві Горст Ґреппер поважно хворий і перебуває тепер в Німеччині, договір підписав шарже д'афер Ґюнтер Шол. Він відмовився виголосити після підписання атомового договору будь-яку промову.

Спір Індії й Пакістану за Кашмір буде предметом нарад в ОН

Об'єднані Нації. — Призначення пані Віяї Лакшмі Пандіт, сестри індійського прем'єра Джавагарлала Неру, на представника Індії на 18-ту сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка почнеться 17 вересня ц. р., вважають за доказ, що Індія рахується з дебатою на тій сесії про Кашмір. Кашмір — це частина колишньої британської колонії Індії; після поділу її на самостійні держави Індію і Пакістан між тими двома державами негайно вибухла війна за Кашмір, де населення здебільша магомеданське, отож суцільне з пакістанським. Проте тамошній правитель, індійський магараджа, зголосив був приступлення до Індії, яка збройною силою зайняла три четвертини Кашміру. Перемир'я підписано під натиском Об'єднаних Націй, але до цього часу, впродовж 14-х років, Індія і Пакістан не зліквідували того спору. В минулому тижні однаково Неру, як пакістанський президент Аюб Хан, склали непримирливі заяви, скинувши один на одного вину за невдачу ведених весною цього року переговорів. ЗДА й Британія віддавна стараються посередничати між тими країнами. Вони не втрачають надії, що це їм вдасться, але покищо кінчається на надії.

ЗДА видали Венесуелі колишнього президента Хіменеса

Каракас, Венесуеля. — Транспортовим літаком привезли сюди 16-го серпня колишнього президента - диктатора Венесуелі Маркоса Переса Хіменеса, який проживав на Флориді як політичний втікач. Венесуельський уряд оскаржує його у привласненні $ 13,000,000 державних грошей і на тій основі домагався його видачі. Його в найближчому часі судитимуть за це.

До Ню Йорку вернулася делеґація українських пластунів на Світове Джемборі в Греції

Ню Йорк. — 19-го серпня вернулася з Маратону в Греції делеґація українських пластунів, які разом із пластунами з інших країн репрезентували Україну і її скавтовий рух на світовім джемборі скавтового юнацтва. Під проводом свого провідника пластуна-сеньора о. Богдана Смика з Ютики вернулося 11 юнаків, а саме Олег Лисяк і Іван Бережницький з Філядельфії, Андрій Білик, Роман Волянський, Юрій Повх і Богдан Приймак з Рочестеру, Ярослав Грушкевич з Клівленду, Мирослав Вінтонів з Бостону, Зенон Цибик з Нюарку, Орест Баранський з Йонкерсу та Іриней Юрчук з Амстердаму, який був бунчужним пластунів з Америки. Крім о. Смика до проводу американської репрезентації пластунів належав також пластун - сеньйор д-р Володимир Помірко з Шикаґо. Крім юнаків і їх провідників у цій „грецькій виправі" взяли участь вісім пластунок - сеньйорок і старших пластунок, а саме: Ганка Коренець, Галя Хамула, Іванка Стойкевич, Оксана Панасюк, Зірка Бобинська, Мотря Мілянич, Галина Качмарська і Леся Масюк, провідницею яких була Ганка Коренець, член Головної Пластової Булави і Іванка Стойкевич, крайова командантка пластунок в ЗДА

Пластуни й пластунки прибули з летовища до Народного Дому в Ню Йорку, де для них, їх батьків і запрошених гостей та місцевих пластунів і пластунок зготовлено скромне прийняття. Зустріч відкрив молитвою о. Богдан Смик, після чого голова Крайової Пл. Старшини Юрій Ференцевич привітав пластову делеґацію й подякував їй за зразкове виконання своїх обов'язків. Він подякував також українському громадянству за матеріяльну допомогу у висилці делеґації, батькам за те що вислали своїх дітей в далекий світ репрезентувати Україну та комітетові Джемборі під проводом пл. сен. д-ра Б. Макарушки за труди в підготові висилки делеґації. Після цього вечором проводив член джемборівського комітету пл. сен. інж. Роман Рогожа. Він привітав гостей, між якими були гол. предсідник УНСоюзу Йосиф Лисогір, екз. директор УККА адв. Ст. Ярема, дир. Йосип Гірняк, гол. секретар УНСоюзу д-р Я. Падох, та члени джемборівського комітету: інж. Атанас Мілянич, Дарія Франкен, Зенон Корчинський, Леся Храплива, Вол. Хамула, Вол. Савчак та інші. Промовляли на вечорі о. Смик, д-р Б. Макарушка, інж. Мілянич і Ганка Коренець. Окрему подяку за працю при висилці і вишколі української пластової групи складено д-ру Романові Петріні за вивчення танків, якими наша група захоплювала чужинецьких скавтів та інж. Михайлові Пежанському, інж. Мирославові Раковському та проф. Т. Білостоцькому за технічний вишкіл. — Учасники джемборі устами Ганки Коренець щиро дякували за батьківську опіку над ними о. Б. Смикові, а голова американського Пласту Ю. Ференцевич, відзначаючи справді пластову поставу всіх учасників репрезентації, після короткого апелю, звільнив їх з виконування одного з багатьох пластового доручення. Інж. Рогожа склав подяку українській пресі, яка дуже прихильно відносилася до пластової репрезентації і постійно подавала вістки з її подорожі і зайнять. Від батьків говорив ред. Олег Лисяк, а від юнаків говорив юнак Юрій Повх, який оповів пригоду із імпровізованим човном на морі. Усіх наших пластунів на джемборі було 35 в тім 27 юнаків. Українська репрезентація була найбільшою поміж екзильними скавтами, а на всіх 89 делеґацій була щодо величини 19-ою. Український прапор, хоч Україна ще недержавна, висів з іншими прапорами на головній щоглі джемборівського табору. Делеґація виконала з честю важливий обов'язок на цьому світовому форумі.

ШЕФИ ОБ'ЄДНАНИХ ШТАБІВ ПІДТРИМУЮТЬ АТОМОВИЙ ДОГОВІР

Вашингтон. — Засідання сенатської Комісії для закордонних справ, яка переслухує видатних військових і цивільних діячів у ході процедури ратифікації договору про частинне припинення ядрових експериментів, було ввесь минулий понеділок 19 ц. м. виповнене зізнаннями п'ятьох високих старшин. Зізнавали шеф штабу летунства ген. Куртіс ле Мей, шеф штабу Армії ген. Ерл Дж. Вілер, шеф штабу морських операцій адм. Дейвід Л. МекДоналд, комендант морського корпусу ген. Дейвід М. Шуп і комендант Стратеґічної Летунської Команди ген. Томас С. Повер. З-посеред названих тільки ген. Т. С. Повер заявився виразно проти московського атомового пакту з 5-го серпня ц. р., заявивши, що на його думку Сенат не повинен ратифікувати той договір, бо він не лежить в найкращому інтересі країни. Зате всі інші названі генерали, як також команданти окремих десятьох командних станиць американських збройних сил в ЗДА й у світі, що надіслали Сенатові свої опінії письменно, — підтримали становище секретаря оборони Роберта МекНамари і голови шефів об'єднаних штабів ген. Максвелла Тейлора — у користь атомового договору. Найбільше застережень мав шеф штабу летунства ген. Куртіс ле Мей, який признав, що коли б він мав рішатися щодо того договору перед підписанням його, то вірогідно був би заявився проти нього. Однак всі названі генерали ствердили, що ніхто не робив натиску на них щодо їхнього становища в цій справі. Шеф штабу летунства ствердив, що підписаний атомовий договір подекуди шкідливий для оборони країни, але ці військові неґативні сторінки є рівноважені політичними користями. Ген. ле Мей застерігся, що він може рекомендувати атомовий договір тільки при передумові належних „засобів охорони" проти шкідливих наслідків того договору, при чому уточнив, що тими засобами охорони мають бути безперебійна сторожкість, проводження пляново́ї програми розвитку атомової зброї у підземних детонаціях, зберігання в повному стані праці ляборатогій і станиць потрібних для відновлення детонацій в повітрі у випадку порушення большевиками договору, та удосконалення підслухових апаратів для контролювання, чи большевики не переводять крадькома заборонених договором детонацій. Різні сенатори цікавилися у своїх запитах до генералів такими справами, як: небезпека, що скинення большевиками на Америку 100-меґатонової бомби може унерухомити радарну систему та спаралізувати всяку комунікацію з атомово-підводними човнами „Поляріс", що перебувають на далеких водах; користь з підземних атомових експериментів; ґарантії, що Уряд буде переводити в життя всі згадані засоби забезпеки і охорони проти можливих шкід від договору; межі компетенцій генералів забірати слово також щодо політичної важливости атомового договору — і т. п. Ген. ле Мей признав, що він — мабуть — є надто песимістично настроєний у відношенні до того договору. Сен. Баррі Голдвотер виголосив промову, в якій таврував промовчання атомовим договором будь-якої міжнародної контрольної інспекції і що внаслідку тієї найбільшої хиби московського договору нема найменшої можливости перевірити, чи Совєтський Союз не буде сприяти або активно партиципувати в атомових експериментах комуністичного Китаю.

Совєти не вдоволені підземними детонаціями в ЗДА і пактом з Канадою

Москва. — Московська „Красная Звезда", орган совєтських збройних сил, надрукувала напастливу статтю проти Америки за переведення на атомових полях в Неваді двох останніх підземних атомових детонацій, назвавши їх „імпертинентською провокацією" ніби з уваги на тільки-що підписаний атомовий договір, дарма що той договір не забороняє підземних детонацій. „Красная Звезда" обурюється теж на зізнання американського секретаря оборони Роберта МекНамари на сенатській Комісії для закордонних справ, добачивши в тих зізнаннях „тон холодної війни". Також „Совєтська Россія" атакує Роберта МекНамару і голову шефів об'єднаних штабів ген. Мексвелла Тейлора за їх зізнання на названій сенатській Комісії, при чому той совєтський часопис твердить, що Пентаґон тільки тому погодився на московський атомовий договір, бо „не може плисти проти хвилі". Врешті й московська „Правда" заатакувала уряди ЗДА й Канади за підписаний ними кілька днів тому договір про постачання Америкою атомових стрілен для канадійських ракет і атомових бомб для канадійського летунства. „Правда" обурюється, що створюється „новий арсенал атомової зброї в країні, яка сусідує з Совєтським Союзом". Канадійський міністер закордонних справ Пол Мартін негайно зареагував, звернувши увагу, що кожному відомо, що у випадку війни Канада буде охоплена нею без уваги на те, чи матиме атомову зброю чи ні, Мартін заявив, що не слід брати поважно голос „Правди".

У СВІТІ

• Марокканський король Гассан II відсунув від участи в державному апараті, виарештував або прогнав з краю, майже всіх колишніх борців за незалежність Марокка проти французької влади та оперся виключно на вірних династії особах. Король створив собі партію, яку назвав Фронтом для охорони конституційних установ і той Фронт „виграв" в недавніх громадських виборах 9 479 мандатів в порівнанні до 1 091, що їх дістали всі інші партії. Очевидно, ті „вільні" вибори відбулися під доглядом поліції і адміністраційного апарату.

• У Південному В'єтнамі вже три буддистські жреці, й одна монахиня спалили самі себе, а одна дівчина пробувала відрубати собі руку, на знак протесту проти переслідувань буддистів римо - католицьким режимом президента Нґо Дінг Дієма. Буддисти в Цейлоні рішили скликати з'їзд представників буддистів з усіх країн Південної Азії для обміркування ситуації в Південному В'єтнамі.

• Індонезія святкувала минулої суботи 18-ті роковини своєї державної незалежности. В Індонезії існує режим „керованої демократії" з насправді диктаторськими правами президента Сукарна, який вміє виґравати націоналістичних військовиків проти комуністів та комуністів проти війська й інших партій. „Невтральна" Індонезія, яка з великими гонорами приймала і совєтських і комуно-китайських найвищих головачів, дістала вже від ЗДА понад 700 мільйонів дол. позиками і дарунками.

• Уряд у Греції розпочав слідство в справі змови, яку затіяли ліві елементи проти теперішнього режиму прем'єра Панайотіса Піпінеліса, мужа довір'я короля. Уряд не виявив ніяких подробиць тієї змови.

• Франц Йосиф II, князь Ліхтенштайну, святкував в минулому тижні 25-річчя свого „панування" в тій „державі", яка лежить між Швайцарією і Австрією, має 62 кв. милі території, 18 000 мешканців і за всю „збройну силу" — 50 поліціянтів. Але в Ліхтенштайні царить дійсна демократична свобода, великий добробут і висока життьова стопа.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і мону orders вис тавляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Клопіт ЗДА із союзниками

Клопоти Америки з її союзниками можна поділити на, так би мовити, постійні і спорадичні. Постійні клопоти мають своє „природне" джерело в індивідуалізмі окремих союзних держав. Адже Америка має з ними кругло 40 індивідуальних і колективних угод. Кожна з цих держав має власні інтереси і — очевидно — не завжди легко достосуватися до них. Але ще прикріші труднощі з правителями деяких союзних країн із психікою диктаторів, які заскакують Америку несподіванками.

Відомо, що з найповажніших европейських союзників Британія наставлена в сучасній холодній війні найбільш пацифістично, якщо не по-угодівськи, а Західня Німеччина найбільш радикально, і що Америці приходиться раз-у-раз шукати посередньої лінії. Відомо також, що вже півтора року Франція бойкотує різні конференції, в яких беруть участь ЗДА, Британія й СССР. Франція відмовилась підписати атомовий договір, навіть за ціну допомоги від Америки в атомовому зброєнні. Одночасно французько - німецький союз примушує Америку більше прислухатися до арґументів, які диктують тим країнам унезалежнюватися від недавнього ще монополю американських впливів у Західній Европі.

Куди складнішими є згадані вгорі несподіванки. Ось на останній своїй пресовій конференції в минулу п'ятницю секретар Дін Раск був примушений виступити одверто проти двох союзників ЗДА: Португалії і Південного В'єтнаму. Португальський диктаторський прем'єр Антоніо де Олівейра Салязар дозволив собі минулого тижня критикувати Америку за її антиколоніяльне становище і закидати Америці, що вона сприяє усамостійненню африканських країн для того, щоб здобути собі в них впливи. Салязар, уживши того арґументу за зразком комуністичної пропаганди, поставив водночас на одну дошку ЗДА і СССР, забувши, що це Америка постачає Португалії зброю, за що Америці постійно дорікають африканські країни. Ясно, що Дін Раск мусів застерегтися проти таких завваг союзного прем'єра.

Ще прикрішу несподіванку роблять Америці два цілком слабі союзники, які насправді завдячують їй своє фізичне існування: Південна Корея і Південний В'єтнам. Обидві ці загрожені комуністичною агресією країни зберігаються завдяки військовій і економічній допомозі збоку Америки. Однак, вони поводяться так, наче б ні трохи не потребували рахуватися з американською опінією. В Південній Кореї у травні минулого року військовики затіяли змову, відсунули від влади демократичний уряд д-ра Джона Чанґа і ввели військовий диктаторський режим, який розполітиковує армію, знапештовує противників диктатора генерала Чунґ Гі Парка і вводить в край атмосферу терору, використовувану комуністичною пропаґандою. В Південному В'єтнамі впродовж яких трьох місяців уряд диктаторського президента Нго Дінг Дієма провокує гострий конфлікт з буддистами, які становлять 70% тамошнього населення, а брат і братова названого президента, які грають там перші скрипки, виступають публічно проти Америки тому, що вона не схвалює отісі безглуздої релігійної війни тоді, коли край залитий комуністичними партизанами.

Вести в таких умовинах закордонну політику дуже важко. Деякі американські коментатори ставлять запит: чи не причиняють Америці турбот надто велика її толерантність і делікатність у відношенні до союзників, які не вміють доцінити вартости допомоги, що її дістають від Америки?

Нове замилювання очей

У днях від 5 до 8 серпня ц р. відбулася в Ленінграді широко розреклямована совєтською пропаґандою і так званою прогресивною пресою на Заході „зустріч европейських письменників".

Присвячена питанням сучасного роману, ця конференція була цікава своїми доповідями і дискусіями тільки для обмеженого кола осіб. Проте, деякими своїми моментами вона привернула увагу політичної опінії на Заході, як вияв намагань совєтського режиму послабити некорисне для Москви та совєтської компартії враження, що його викликала була започаткована Хрущовим й Ільїчовим кампанія проти абстракціонізму і формалізму в совєтській літературі. До участи в цій зустрічі допущено совєтських письменників, громлених кількома наворотами Хрущовим і Ільїчовим за їх відхилення від принципів партійности в літературі, — із старших Іллю Еренбурґа, а з молодших В. Аксьонова. Що більше, їм дозволено виступати на цій зустрічі з промовами й обороняти, правда, дуже обережно, право письменника на експериментування і навіть на використовування досвіду західньої літератури. Цей факт, як також опублікування виступу Еренбурґа в московській „Літературній Ґазеті", надрукування нової поеми Александра Твардовського в „Ізвестіях" і нової новелі Александра Солженіцина про совєтську бюрократію в журналі „Новий Мір", як і вперті вістки, що Еренбурґ був прийнятий на довшій розмові Хрущовим, спонукало деяких кореспондентів західньої преси до далекойдучих висновків про „нову відлигу" і про послаблення тиску супроти „експериментуючих" письменників.

Однак, факт висунення перед очі західньої опінії деяких з-поміж громлених літераторів, як і самий зміст їх виступів, витриманих у дуже льояльному до партійних вимог і до настанов офіційного соцреалізму дусі, не дають ніяких підстав твердити про якісь зміни на відтинку літератури і культури в СССР. Як доводять виступи совєтських літераторів на цій зустрічі, головним завданням її було „розвіяти деякі особливо злісні нагромадження отруйного туману наклепів, що ними ідеологи буржуазії хотіли б затьмарити справжнє становище і справжні досягнення радянської літератури". Що така була основна мета скликання ленінградської зустрічі і випущення на її трибуну Еренбурґа, Аксьонова і інших, підтвердив у своїх підсумках із цієї зустрічі, надрукованих в „Ізвєстіях" з 16-го серпня цього року, Микола Бажан. „Виступи її учасників — заявив М. Бажан — були спрямовні проти „спрощування в з'ясовуванні творчих процесів мистецтва соціялістичного реалізму, проти брехні і наклепів, якими буржуазна преса намагається останнім часом знеславити духове життя соціялістичних країн, а зокрема Совєтського Союзу".

Про справжнє незмінене спрямування партійної політики в літературній ділянці говорять інші факти, особливо ж такий, як створення окремої державної комісії для нагляду над діяльністю совєтських видавництв та їх продукцією і призначення на її керівника колишнього цензора всіх закордонних кореспонденцій Павла Г. Романова, як також створення подібного державного комітету для посилення контролі над театральною ділянкою. З допомогою цих новостворених органів компартія триматиме міцно в руках усіх письменників і мистців, дозволяючи тільки на те, що вважатиме за потрібне. Виступами ж Еренбурґа і Аксьонова совєтський режим тільки замилюватиме очі совєтофілам, „проґресистам" та всім наївним людям на Заході.

М. Чировський

НА ГОСПОДАРСЬКИХ ОБРІЯХ

Останні тижні на господарських ринках Америки позначилися поважними розбіжностями і суперечностями.

З одного боку говорилося про повільний, безперервний ріст народного господарства, заповідалось навіть раптове піднесення і ще більший розгін.

Федеральний Резервовий Банк у Шикаґо, порівнюючи різні стадії розвитку американської економіки по другій світовій війні, заявив, що в ній є досить показників сили; що виробництво товарів і забезпечення побутовими послугами на високому рівні; що затруднення робітної сили значно піднеслося, хоч відсотково воно менше, як було по рецесіях 1953-54-го або 1960-61 років, і що небезпека інфляції зменшилася.

Аналізуючи господарське положення у циклічному маштабі і порівнюючи його з минулим, можна прийти до оптимістичних висновків.

І так, за останніх два з половиною роки порецесійного періоду зиски підприємств не виявляють помітної тенденції меншати. Обсяг гуртової і роздрібної торгівлі на 5-6% вищий, як був рік тому. Вигляди на продаж авт кращі, як сподівались. Продуценти автомашин розраховували пізньою осінню 1962-го року продати 7 000 000 авт, запевняючи цим країні просперитет. Але зродилися сподівання, що їм вдасться продати впродовж 1963-го року навіть 7 400 000 автомашин.

1963-ий рік позначився також великими капіталовкладами і високим обіговим капіталом, що досягають разом $72 000 000 000. З цього розвинулися надії, що і 1964-ий рік буде добрим роком.

Але, з другого боку, загальні показники економічного стану ЗДА за останніх кілька тижнів виявляють знижку. Виробництво сталі, автомашин, продукція електричної енергії, видобуток нафти, обсяг товарового вантажу і транспорту впали від 1 до 3%. Ціни на акції дещо піднеслися, але обнизився продаж торговельно - житлових домів.

У зв'язку з усім цим щораз голосніше лунають голоси в користь обниження податків, що мало б підсилити ринок. Урядовий плян реформи податкової системи передбачає двоступневу їх обнижку у двох річних фазах: 1-го січня 1964-го року і 1-го січня 1965-го року. Особисті прибуткові податки пропонується знизити на $7.8 більйона, а корпораційні — на $2.4 більйона. Тож один більйон долярів держава „заробила б" на цій реформі податкової системи.

Дуже важливим моментом з економічного погляду буде день 3-го вересня. А саме в той день понад два з половиною мільйони робітників одержать підвишку платень, згідно з законом про мінімальну заробітню платню, — з одного доляра і п'ятнадцяти центів до одного доляра і двадцяти п'яти центів.

Закон про мінімальну заробітну платню, прийнято в 1958-му році і від того часу вона зростала з 25 до 35, 40, 75 центів, а згодом до доляра і доляра п'ятнадцяти центів. Одночасно із збільшенням законної мінімальної платні для робітників будуть підвищені платні для інших категорій працівників — урядовців адміністраційного та секретарського персоналу. Їх, хоч і не передбачених у законі, достосовується до основної структури заробітної платні.

Таке збільшення платень матиме подвійний вплив на економіку. Передусім воно значно збільшить купівельну силу споживача. І це може бути важливим чинником у сподіваному ринковому рості в 1964-му році, що діятиме спільно з обнижкою особисплатні і обниження податків. Подруге, одначе, підвищення платень обниження податків, збільшуючи купівельну силу споживача, загрожуватиме до деякої міри знецінюванням доляра. Але тут треба вірити, що раціональна грошово - кредитова політика уряду послабить цю небезпеку.

Урядові чинники турбує відносно велике безробіття на американському ринку праці. Цю проблему докладно студіюють і аналізують. Дуже цікавим є у зв'язку з цим звідомлення часопису „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт". Цифри цього звідомлення говорять, що один мільйон молодих американців, а саме кожний 7-ий білий і кожний 3-ий мурин, не можуть знайти праці. Але при цьому виявляється, що багато молодиків воліє дармувати, як робити „чорну", примітивну роботу, хоч вони в більшості не мають жадної кваліфікації. Це є доволі непокоююче явище.

Непокоїть країну також проблема залізничих робітників. Після пропозиції президента Кеннеді передати питання реґуляміну праці на залізницях Міжстейтовій Торговельній Комісії, обидві сторони погодилися відкласти удар до 29-го серпня. Однак, залізничі спілки уважають, що така проволока послабить активність Конґресу у напрямі остаточного рішення. А робітничі ж спілки проти Міжстейтової Комісії тому, що уважають її ворожо до них наставленою.

В кожному разі переговори під впливом секретаря праці Вірца тривали аж до 14-го серпня, коли то вони знову стали на мертвій точці. Їх відковлення не ворожить успіху. А день 29-го серпня вже дуже близько.

До „курячої війни" поміж ЗДА і країнами Европейської Економічної Спільноти, мабуть, уже не прийде. Европейці, перестрашені рішучою поставою уряду ЗДА, зревідують свої тарифи, щоб допустити більше американських курей на свої ринки. Тим то і ЗДА не мусітимуть підвищувати своїх мит на европейські вироби.

В родині це буває: посварилися і — погодилися.

СВІТЛЯЧОК

Світляки в гайочку.
Світляки на стежці,
Золоті жаринки всюди
миготять.
Я тебе шукаю... На твоїй
мережці,
Нібито лелітки, промінці
блищать.

Де ти? Загубилась...
Де ти? Озовися...
Як тебе підвечір у пітьмі
знайти?
Обшукав уже я все п'янке
узлісся.
Наче світлячок той, десь
сяєш ти!

Як тебе, жаринко, можна
розпізнати?
Де не глянеш —
всюди сяють світляки.
Я до ранку, певне, буду їх
шукати!
Поки я устами не торкнусь
щоки.

МИКОЛА ТЕРЕЩЕНКО

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

Хто був творцем першого телевізора?

У „Радянській Україні" з 4-го серпня ц. р. в рубриці „Сторінки минулого" науковий працівник І. Забудько стверджує, що творцем першого телевізора був син видатного українського поета Павла Грабовського — Борис Грабовський.

Життя Бориса Грабовського склалося своєрідно. Народився він 1901-го року в Тобольську на Сибіру, куди в минулому столітті царський уряд вислав його батька за революційну діяльність. Після революції Борис приїхав на Україну, жив у Харкові й Києві, де студіював технічні науки. Тут зродилась у нього думка зайнятися винаходами в галузі передачі зображень на відстані. Цією проблемою на той час уже займалися на Заході. Свої досліди Б. Грабовський продовжував у Ташкенті. Але чому опинився він аж у Середній Азії — І. Забудько не згадує.

У лютому 1963-го року газета „Ташкентская Правда" надрукувала статтю, в якій докладно розповідається про діяльність Б. Грабовського. Справжнім його тріюмфом був день 4-го серпня 1928-го року. Перехожі в той день були здивовані незвичайним видовищем. На розі двох вулиць стояв передавач, а метрів за 30-40 від нього — приймальна камера. Після того, як вони були залучені, на екрані з'явився образ трамвая, що їхав вулицею. Потім можна було побачити на екрані людину. „Ніхто з перехожих, — пише автор статті в „Ташкентскій Правді" — і не підозрівав, що саме в тій хвилині народився перший телевізор". Проте, робота над його вдосконаленням була припинена. Не останню ролю в цьому зіграв тодішній рівень технічного розвитку СССР. В Ленінграді в Музеї зв'язку зберігається кінескоп першого телевізора.

Борис Грабовський живе тепер чомусь в Киргизії, в місті Фрунзе, і, як пише автор згаданої статті, часто переноситься думками на Сумщину, на Україну, де народився його батько. Нині він пенсіонер.

Знахідка біля Борисполя

Науковий співробітник Інституту Мистецтвознавства АН УССР, В. Дяденко, пише в „Радянській Україні":

„. . . У селі Дударків біля Борисполя минулого року ківш ескаватора разом із торфом викинув чимало кісток стародавніх тварин. Серед них помітили незвичайну, помережану химерними візерунками, кістяну сокиру. Схвильовані цим повідомленням, ми запитали, де вона.

— Здається, у Грицька Приходька.

Дев'ятикласник Грицько енерґійно взявся за розшуки, зазираючи під ліжко, за скриню, в кутки своєї хати. Виявляється сокирою бавилися малі діти. Нарешті — таки натрапили на неї.

Сокира виготовлена з рогу дуже рідкого на Україні північного оленя. Є припущення, що вже тоді, коли до неї торкалася рука майстра, кістка була вже викопною, давньою. Виготовлення сокири датується приблизно першою половиною 2-го тисячоліття до нашої ери, тобто вона пролежала на дні болота близько чотирьох тисяч років.

Обух сокири прикрашає складний геометричний орнамент, з трикутними виступами — променями. Це, як гадають, був символ сонця. Поруч — зображення коня, священної тварини, пов'язаної із вшановуванням сонця — Хорса. У центрі кола — ціла композиція. Тут вирізьблено десять тварин. Частина їх стерлася від часу. Добре збереглися олень, собака або вовк, свині і, мабуть, вівця. Не зважаючи на обмеженість площі, — довжина сокири близько 15 сантиметрів — майстер дуже добре віддав характеристичні особливості кожної тварини.

На думку археологів, унікальна знахідка біля Борисполя являє собою атрибут влади одного з місцевих племінних вождів або ритуальну сокиру жерця. Зображення на сокирі віддзеркалюють вірування і уявлення наших далеких предків, стародавніх скотарів, мисливців і хліборобів.

Чи почесна моя професія?

Під таким заголовком написав листа до редакції московських „Ізвєстій" з 13-го серпня ц. р. управитель харківської товарової бази „Укроптґалянтерія" Н. Клепіков.

„Таке питання ставлю я, — пише Н. Клепіков, — не тому, що справді сумніваюся, чи почесна професія торговельного працівника. Я в цьому переконаний. Радше звертаюсь до тих, хто додержується іншої думки". І далі совєтський комерсант пише таке: „Розмова про місце торговельних працівників у комуністичному будівництві не нова. Вони вже не раз бували героями газетних статтей і літературних творів. Але головним чином фейлетонів і сатиричних книжок. Там кожний торговельний працівник — пройдисвіт. І тому людей неупереджених, не знайомих особисто ні з одним продавцем, можна кінець-кінцем переконати, що вся торговельна сітка складається із злодіїв. І — уявіть собі — вже переконали. Настільки міцно, що це стало вже загальною думкою . . ."

Голод у світі

Для людини, що живе в багатій і ситій Америці, важко повірити в той страшний факт, що в світі щодня вмирає з голоду до 10 000 осіб. Голод шаліє навіть не так далеко від нас, у нашій таки Західній півкулі, наприклад, серед тубільців Перу. У Лімі, столиці Перу, по шпиталях перебуває близько 11 000 дітей, маленьких старичків із запалими очима, висхлими ручками й ніжками і роздутими животами. Це — жертви голоду.

У далекій Індії протягом наступного десятиріччя на голодову смерть вже тепер приречено кругло 50 000 000 дітей.

Понад половина з трьох мільярдів людей, що заселюють нашу плянету, живе в стані постійного недоживлення. Десятки тисяч людських істот почувають себе щасливими, якщо мають на день жменьку рижу та якесь листя пожувати, при чому дають вони перевагу чомусь гіркому, бо гіркота нібц притамовує почуття голоду.

На всесвітньому Конґресі Світового Харчування, що відбувся у Вашинґтоні, багато говорилося про способи, як запобігти страшному лихові — голодові.

Нема сумніву, що боротьбу з голодом можна було б виграти, якби в світі прикоротився безнастанний і швидкий приріст населення. Найбільше запропонованих проєктів для боротьби з голодом, передбачали якнайсуворішу контролю приросту населення, бо, мовляв, без такої контролі в недалекому майбутньому голод пошириться й на ті країни, які діляться тепер продуктами харчування з іншими, менш щасливими країнами.

На жаль, приріст населення особливо великий по тих країнах, які мають найменші можливості прохарчувати дедалі більше число своїх громадян, тобто по країнах економічно, соціяльно та технічно відсталих. Але населення цих відсталих країн перевищує числом населення передових держав, і, природньо, передові країни не можуть допустити до зубожіння своїх народів, щоб нагодувати всі голодні роти в світі. Збільшена технічна допомога для якнайскоршого прогресу і розвитку відсталих країн — єдина відповідь на проблему, що стоїть перед людством. Розв'язання цієї проблеми не повинно бути сполучене з еґоїстичними політичними міркуваннями.

Атомова війна і — тарґани

Відомий американський генетик на підставі довголітніх дослідів прийшов до такого висновку: „Якби внаслідок атомових воєн людство само себе винищило, земними просторами опанували б . . . тарґани, як дуже витривалі й живучі істоти. Вони пережили б нерозумних людей, і єдиними конкурентами в них були б лише інші види комах, а також бактерії.

Золоті числа

Як вирахувати дату Великодня не дивлячись у календар? Великдень — свято переходове, і дату його визначають залежно від фази місяця та весняного рівнодення. Собор у Нікеї 325-го року ухвалив, що Великдень мусить припадати на першу неділю після повні, яка припадає на весняне рівнодення або відразу після нього.

Папа Григорій 13-ий у 1582 році запропонував астрономові Кляввіосові виробити математичну формулу для визначення дати Великодня, і склав таблицю так званих Золотих Чисел від 1 до 19 і визначив для кожного з них певну дату.

Ось його Золоті Числа: (1) — 14 квітня; (2) — 3 квітня; (3) — 23 березня; (4) — 11 квітня; (5) — 31 березня; (6) — 18 квітня; (7) — 8 квітня; (8) — 28 березня; (9) — 16 квітня; (10) — 5 квітня; (11) — 25 березня; (12) — 13 квітня; (13) 2 квітня; (14) — 22 березня; (15) — 10 квітня; (16) — 20 березня; (17) — 1 квітня; (187) — 7 квітня; (19) — 27 березня.

Отже, щоб довідатись, коли буде Великдень якогось року, треба до числа того року додати 1, а тоді розділити все на 19. Те, що залишиться від ділення, і буде Золоте Число.

Наприклад, візьмемо рік 1964-ий. 1964 + 1 = 1965:19 дає 8. Золоте число 8. Дивимось у таблицю і бачимо, що число 8 відповідає даті 28-го березня. Отже, ми знатимемо, що Великдень у 1964 році має припадати у першу неділю після 28 березня. Стоїмо тепер перед новою реформою календаря. Є багато різних проєктів, і невідомо, який з них буде прийнятий. Адже майже в усіх проєктах передбачається Великдень нерухомим святом, як Різдво, тобто таким святом, що припадатиме щороку на той самий день. Але це справа майбутнього.

Гробниця Івана Лютого та його синів

В Архангельському соборі московського Кремлю у зв'язку з оновленням фундаментів комісія совєтських археологів, історикнів та антропологів відкрила гробниці царя Івана Лютого і його двох синів — Івана і Федора. Череп і кістки самого царя вийняли з гробниці, і незабаром в лябораторії пластичних реконструкцій при Академії Наук СССР розпочнуть створення документальних портретів Івана Лютого та його сина царя Федора, досі відомих тільки з літописів та старовинних переказів.

М. Туркало

Ярослава Острук

EUREKA

(Новеля)

Прийшовши по закінченій праці до парку, Северин не застав Ніни. Він був розчарований, бо ціле літо вони тут зустрічались. Глянув на захмарене небо, пожовкле листя на деревах і на лавку, де вона звичайно сиділа, доглядаючи малих внуків Галю й Івася. Особливо любив він Івася, який все здіймав йому з носа окуляри.

І разом з тими спогадами відізвалася туга, за нею — Ніною.

Безцільно сидів на лавці. З пам'яті виловлював усі ті принагідні розмови, в уяві бачив її, вже немолоде обличчя, завжди всміхнене, коли вони зустрічалися.

„Добрий день, пане Северине. З роботи?.. Так скоро?.. Розказуйте про себе . . . Ось з цими дітваками я не можу дати собі раду. Галю, Івасю, привітайтеся з паном Северином".

Северин роздавав дітям цукерки, а малий Івась самий нишпорив за ними по кишенях.

Або іншим разом: Ніна не йде, а біжить йому назустріч. В руках тримає коверту. Вона радісно показує йому листа, написаного на папері, що наче губка всякнув у себе фіолетове чорнило.

— Лист! Дістала від Ірини . . . з Сибіру. Перший лист від моєї сестри! Я все вірила, що вона живе . . . і ось написала.

Вони сідають на цій же самій лавочці, і Ніна тремтливим голосом перечитує лист. Вона схвильована, радісна, а в очах її сльози.

Опісля вони довго згадують стриєчну сестру Ірину, що одночасно була їхньою товаришкою в тайному університеті у Львові. А там вже бурхливим потічком плили спомини про товаришів і товаришок з тих часів. Згадували навіть найменшу дрібничку, яка залишилася їм в пам'яті. Говорили про все і всіх, тільки ніколи не згадували про себе . . .

Коли гаряче сонце ховалося за будинок музею, Ніна рішала, що пора вже йти додому. Вона скликала внуків, і, прощаючись з Северином, обдаровувала його усмішкою, яка без слів говорила: „Ще залишилося дещо з давнього кохання".

Колись у серцях молодої Ніни і Северка воно шуміло. Може були б навіть звінчались, якби не розлука. Поляки розігнали тайний університет, одних виарештували, іншим вдалося втекти. Северин заміняв правничі студії на кооперацію в якомусь селі. Перекинулись кількома листами і . . . Ніна вийшла заміж, не докінчивши медичних студій.

Через двадцять п'ять літ вони зустрілися в Америці, в парку. Ніна повдовіла і мала вже внуків, а Северин залишився старим кавалером.

***

Дні ставали щораз коротші, і мало хто йшов до парку. Часом заходив туди Северин, щоб переконатися, що Ніни нема. Та минула довга зима, і Северин у перший же весняний день вибрався до парку. Ніна не приходила і тоді, коли вже добре припікало літнє сонце. Щоб хоч побачити малих дітей, розпитав би що з нею сталося . . .

„Померла . . ." — спалю йому на думку. — Так, безперечно померла . . . Останніми днями, як вони зустрічалися, Ніна нарікала на болі серця. Яке ж бо те життя химерне! Один момент — і людини нема. Не буде більше втішатися своїми внучатами, не всміхнеться більше до до нього. Даремно буде ждати в Сибіру сестра на пакунки від неї . . ." — таке приблизно реквієм виспівала його душа, втративши Ніну.

Кілька днів переживав Северин трагедію смерти подруги своїх молодих літ. Змарнів, ходив неголений, нічого не їв. Сяде на лавочку, де вони зустрічались, задумається, і самий не знає, як його паличка виписує на піску ім'я „Ніна". А далі ще ґравірує великий трираменний хрест. „На Зелені Свята піду на цвинтар, розшукаю могилу і помолюся за її душу".

Одного разу, коли Северин у такому настрою сидів на лавочці і на піску писав чи не десятий вже раз слово „Ніна" — побачив її малих внуків. А як вони повиростали . . . Видно, впізнали, бо біжать прямо до нього.

— Пане Северине, пане Северине, маєте цукерки? — і без дозволу вже шукають по кишенях.

І в цей же момент момент на стежці з'являється Ніна.

Не вірить своїм очам. Ніна наче на десять літ помолодшала. Вона у блакитній, коротенькій суконці, капелюшок такого ж кольору, прибраний квітами, в руці якісь папери.

Ніна вже не йде, а біжить, повірив, що так може бігти повірив, що так боже бігти бабця, бо у загальному переконанні, бабця мусить бути старенька, немічна, яка все туркоче і на всіх нарікає.

Ніна, весела, осяяна, стоїть перед остовпілим Северином.

— Eureka! Северине!! eureka! — радісно кричить Ніна . . . — Я знала, що зустріну вас тут і тому прийшла поділитися з радісною для мене подією. Eureka! Я сьогодні ґрадуювала!

Северин глянув на Ніну, нічого не розуміючи.

— Невірите? — і вона показує свою знімку, як ґрадуантки. — А тут мій диплом, я — доктор медицини!

— Я . . . я . . . — хоче щось сказати Северин, але розуміє, що напевно скаже якусь нісенітницю, і — замовкає.

— Вам дивно, що я покінчила медичні студії? Я вам ніколи не згадувала про те, що записалася на університет. Не говорила, бо не була певна, що вдасться скінчити студії, які я почала ще молодою дівчиною. Тепер я гордо можу вам признатися: eureka*.

Примітка авторки: eureka, грецьке слово, значить: „я знайшов" — так нібн вигукував грецький математик і механік Архімед (287-212 до Хр.), коли відкрив основний закон гідростатики.

ПРОЦЕСИ В СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Керівник українського відділу в Радіо Визволення в Мюнхені, ред. Михайло Деркович - Добрянський доповідав на терені Дискусійного Клюбу Круглого Стола в Ню Йорку 13-го червня на тему „Наше становище до процесів в Совєтській Україні".

Від великого „ексодусу" з України минуло 20 років і між тодішньою та теперішньою ситуацією є кардинальні різниці. Панує інший настрій у світі й серед нас, змінилися перспективи, чи — вірніше — не стало тепер взагалі ніяких виразних перспектив. Прийшла стабілізація у сенсі стагнації — з загальним та зокрема українським тривожливим сумнівом: що далі? В оцій нашій епосі колективних зусиль й колективних вирішувань наші висновки можуть прийти теж тільки внаслідку конструктивних дискусій, ведених на базі взаємної толеранції. Для правильного політичного плянування на майбутнє необхідно визбутись політичних ресантиментів, які вже в минулому України виявились погубними: ворожі настрої супроти татар знівечили пляни Дорошенка, такі ж настрої супроти поляків знівечили зусилля Виговського. Подібні докази затемнення здорового політичного суду анахронічними ресонтиментами подає й наша найновіша історія. А втім, коли основою всього діяння є нарід, то й дії української еміграції і вільної громади у світі не можуть бути цілком відірвані від подій в Україні. Проте, з ходом років відриваємось щораз більше від рідного ґрунту, відриваємось психічно. Якщо ж нема ні фізичного ні психічного зв'язку з рідним ґрунтом, то грозить — пустка.

Ми виявили велику активність в ділянці пропаганди, але не в ділянці інформації про Україну. Тим часом в Україні проходять дуже цікаві процеси, а політичні й інтелектуальні кола на Заході можна зацікавити українською визвольною проблематикою тільки через події в Україні. Емігранти завжди з кожним дальшим роком стають щораз менше цікавими, зате те, що діється в Україні, це те живе, що цікавить чужинців. Якби можна викинути пропагандивний елемент з наших відносин з чужинцями та заступити його виключно лиш інформаційним, то це, на думку доповідача, було б спасенною революцією.

Найважливіша різниця між теперішнім і колишнім часом в Україні та, що тепер люди в Україні думають політично. Політика б'є їх, і тому вони нею більше цікавляться. Прелеґент висловлює сміливий погляд, що в Україні люди, може, навіть більш „політично вироблені", як на Заході, — коли йде про широке громадянство й народну гущу. Покликається на спогади німецьких поворотців про високий рівень політичних дискусій між в'язнями у концтаборах, — а ті в'язні здебільша вернулись додому. В Україні починає творитися своєрідна громадська думка, — не в західньому розумінні, бо вона не може виявлятись у вільній пресі, якої нема, чи в нецензурованих публікаціях. Проте люди вже не тільки критично й опозиційно думають але й говорять, дискутують. Вільні бунтарські як на підсовєтські відносини думки виявляються, наприклад, при „обговорюванні" реформи шкільництва. Молоді поети, що виламались з дотеперішніх вузьких комуністично-пропагандивних рямців, здобули собі негайно симпатії громадянства. Офіційна оборона соцреалізму остаточно його скомпромітувала. Щораз відважніший рух в обороні української мови, її прав та її чистоти. Українські патріоти поборюють жаргон, ширений русотяпами, аргументом, що він ображує не тільки українську, але й російську літературні мови. Витворюються своєрідні методи боротьби проти русифікаторської політики, методи, зрозумілі тільки в підсовєтській дійсності, але у тій дійсності доцільні й успішні.

Україна відчуває також процеси всесоюзні, ті, що стосуються всього терену СССР. Є спільні моменти сталінської і хрущовської епох, є й розбіжні. Спільними є русифікація, антирелігійна нагінка, примусове переселювання людей. Найбільш відмінною рисою є те, що можна вже боротися проти режиму, хоч і незрозумілими для нас методами. Стало „легше жити". Люди менше бояться. Терор не має вже давніх наслідків. Наприклад, хто не є комсомольцем ані членом партії, а не хоче переселитись, той може леґально боротися проти переселення, власті можуть його шиканувати, можуть робити моральний натиск, але не можуть вже стосувати фізичний терор, щоб зганяти маси до переселення. У цій ділянці виявились теж розбіжності інтересів між Україною та Московщиною. Українська комуністична верхівка прийшла до переконання, що штучне обезлюднення України мусить мати наслідку невиконання накиненого Україні „плану", і що тоді потерпить в першу чергу та верхівка, — тому, задля збереження власної шкури, керівні комуністи в Україні почали протиставитись московській політиці масового переселювання українців на „цілинні землі". Між виразними ставлениками Москви й русотяпами з одного боку та чеснішими й відважнішими одиницями з адміністраційної верхівки в Україні заводиться вже й газетна полеміка. Боротьба за збереження національної особовости прийняла масовий рух. На Кремлі вже мусять рахуватися з ним і бути обережнішими з будь - якими деклараціями щодо „злиття націй" і т. п. Регабілітації засуджених чи порозстрілюваних осіб є тому українським здобутком, бо вони доказують, що можна добитися деяких поступок від Москви, якщо за них побиватися. Скрипника регабілітували, але його концепції ні, і це дало товчок до боротьби за регабілітацію також його концепції. Громадськість в Україні навчилася орудувати комуністичним арсеналом фраз і аргументів в полеміці проти окупаційного режиму.

По всьому совєтському Союзі йде фермент серед молоді, в Україні він має окремішню національну закраску. Комуністичний режим не розв'язав проблеми поколінь, яка виринає там з новою гостротою. Прелеґент не хоче дивитись на ці процеси в СССР і УССР крізь рожеві окуляри, але й перестерігає проти чорних окулярів. Не слід засуджувати все те, що має печатку „Мейд ін Совєт Юніон", хоч би тому, що в Совєтській Україні люди знають дуже багато про те, що ми думаємо про них і про події в Україні, і їх болить, коли еміграція неґує вартість того, що вони собі здобули. Очевидно, критерії вартости там і тут є дуже різні, але потрібний — каже ред. М. Добрянський — з нашого боку такт, — не у відношенні до ворожого окупаційного режиму, а до осягів внаслідку змагань народу. Нас найбільше вражає російська мова на вулицях міст в Україні. Але вже і в Україні відзиваються тут і там голоси проти тієї зовнішньої русифікації, — може частинно і під впливом становища еміграції. Чи ми зуміємо стимулювати деякі процеси в Україні? Коли б це сталося, то ми психічно наблизились би до України — закінчив ред. М. Добрянський свою доповідь, надихану великим оптимізмом щодо духового переродження української нації, та — послідовно — щодо посилювання боротьби в Україні проти окупаційного режиму.

І. к-н

Наші випускники: Лілея Волянська

Лілея Волянська

І на рідних землях і на всіх континентах та країнах нашого поселення наша молодь вибивається на перші місця своїми здібностями, охотою до науки й мистецтва, своєю обдарованістю й пильністю. Це загально стверджений факт, що наповняє наші серця гордістю й надією на наше світле майбутнє.

Одною з таких передових наших дівчат є Лілея Воля Оксана Волянська, донька перемиського лікаря д-ра Олега Мирослава, асистента-директора стейтового шпиталя в Лечворт Віледж, Тілс, Н. Й., та Людмили з Шарих. Народжена в Німеччині 28 червня 1945 р., приїхала з батьками до Америки в 1950 р. як п'ятилітня дівчинка. З 1-ої кл. нар. школи аж до закінчення середньої школи завжди була першою ученицею у клясі. В Ютиці, Н. Й., закінчила нар. школу і 2-гу кл. середньої катол. школи та ходила до української парохіяльної школи.

Останні 2 роки середньої школи закінчила у Словтсбурґу, Н. Й., в дівочій гімназії СС. Служебниць, як перша учениця з найвищими марками.

Обдарована малярським хистом, вчилася 4 роки малярства у Вільям Практор Мансон Інституті в Ютиці та виставляла свої картини на шкільних виставках. Від 6-го року життя продовж 7 літ ходила до балетної школи в Огденсбурґу. На закінчення шкільного року танцювала як принцеса в балеті „Лебедине озеро" Чайковського.

Продовж 11 літ училася гри на фортепіяні, та часто акомпаніювала своїй матері при її сольових виступах. Обдарована прегарним ліриколоратурним сопраном — почала студії в мадам Колярo, учительки співу італійської школи в Ню Йорку. Як талановита солістка виступала часто на українських імпрезах в Ютиці, Сиракюзах, Словтсбурґу, Спрінґ Велей і Ню Йорку, як теж на багатьох пластових ватрах, завжди з успіхом. Як зразкова пластунка — продовж 9 років відбувала пластові табори в Іст-Четгем, Бобрівці та в Гантері. Тепер є пластункою-розвідчицею II-го ступеня. Належала до шкільних хорів, українських і американських, була головою хорового „Глі-Клюбу" у Словтсбурґу. Під час ґрадуації 2-го червня у Словтсбурґу — як „веледікторіян" виголосила промови в українській і англійських мовах. Ексцеленція Кир Йосиф подарував їй прегарну статую Матері Божої, як першій учениці школи.

Плянує студіювати малярство й музику в Меримонт коледжі у Ню Йорку та співа приватно. Володіє бездоганно українською літературною мовою під впливом своєї матері-киянки, так, неначе б щойно з України приїхала. Виросла серед патріотичної атмосфери батьківського дому, у пластових таборах гідно продовжує найкращі культурні традиції Києва й Перемищля, родинних місцевостей її батьків.

Від 1950 року є членкою 25-го Відділу УНСоюзу. І. Д.

З діяльности VI-го Відділу МУН в Ст. Пол — Міннеаполіс

УІ-ий Відділ Молоді Української Національности (МУН) в Ст. Пол-Міннеаполіс щораз більше проявляє себе в українському громадському житті. Ця діяльність пожвавилась з приїздом з Бразилії до Міннеаполісу балетмайстра п. Анатолія Кушніра. Помимо величезних перешкод, йому вдалося зорганізувати танцювальний гурток МУН-у. По майже півторарічній підготовці 22 червня це був перший виступ цієї танцювальної групи. Ця імпреза пройшла з величезним успіхом. Публіка була захоплена молодими танцюристами. П. Кушнір, що про його виступи в Бразилії ми чули з преси, і тут проявив свій небуденний талант. Публіка мала дійсну насолоду бачити вислід його зусиль.

П. Олена Березюк від часу заснування танцювального гуртка акомпаніювала танцюристам на піяно. Вона з любов'ю і посвятою виконувала це завдання. Пізніше приїхав з Бразилії п. Олександер Ілєвський. Він під час виступу грав на акордеоні. Пані Анна Бойко, Марія Карлюка, Марія Гнойова, Надія Каркоць, Ольга Кушнір, Ала Правдюк і Оксана Теліга вложили багато праці для гуртка при шитті строїв. Ці гарні строї спричинились до успіху. Адміністратором є п. Михайло Каркоць. Він мав великі перешкоди в своїй роботі, але взятий на себе обов'язок довів до успішного кінця.

Крім танців у програму вечора входили пісні. Оксана Мірза, що в контесті краси здобула титул міс Ст. Пол, з чуттям проспівала пісні: „Прилинь" і „На вулиці скрипка грає". Оксана Станиславів гарно грала на фортепіяні Шопена прелюд і ю 24-ту. Ольга Михалевич і Ольга Остапчук грали опановано на чотири руки Дворжака „Слов'янський танець ч. 10". Віктор Кубик проявив свій талант в грі на піяно. Він грав Бетговена сонату ч. 2. Хор під керівництвом о. прот. Корсуня доповнив цю програму молитвою з „Запорожця за Дунаєм".

Танцювальний гурток МУН-у зробив гарний початок і українська громада в Ст. Пол-Міннеаполіс бажає йому успіху.

П. О.

Гість з Оттави в УВАН-і у Вінніпеґу

Мґр. Павло Келлнер, зв'язковий Міністерства Імміґрації й Громадянства з Оттави, відвідав УВАН у Вінніпеґу, „одну з найдіяльніших українських установ у Канаді" — як він висловився на зібранні УВАН 2-го серпня. Гостя привітав і пояснив працю й цілі УВАН проф. Яр. Рудницький. Інформації давали додатково д-р М. Марунчак, д-р М. І. Мандрика, проф. М. Боровський, пані О. Войценко, пані М. Оброца (від Т-ва Прихильників УВАН) та ін. В імені Українського Народного Дому гостя привітав президент Т. Трач і передав йому на спомин „Пропам'ятну книгу УНДому". Від УВАН передано п. Келлнерові деякі видання УВАН, друковані англійською мовою. Вечір пройшов у дружній атмосфері, і був іще одним виявом наукового престижу, яким УВАН втішається серед канадійської спільноти.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
ПОТОЧНІ ПОДІЇ [1963]

ВЕРЕСЕНЬ:

1-2-го: Зв'язаний з Днем Праці кінець тижня із традиційними, багатолюдними спортовими змаганнями на Союзівці.

15-го: Традиційний Союзовий Фестин на Союзівці з вибором „Міс Союзівки" на 1964-ий рік та окремою програмою для відзначення 70-річчя „Свободи".

21-го: Великі врочистості дедикації площі під будову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. Подробиці — в окремих оголошеннях.

28-го: Стейтовий Комітет Відділів УНСоюзу в Ню Гейвені, Конн., влаштовує о год. 7-ій ввечері в церковній залі при 567 Джордж стріт Ювілейний Бенкет для відзначення 70-річчя „Свободи".

28-го: 161-ий Відділ УНСоюзу в Ембридж, Па., врочисто відзначить 45-річчя свого існування.

ЖОВТЕНЬ:

26-го: Т-во „Запорозька Січ", 367-ий Відділ УНСоюзу в Рочестері, Н. Й., врочисто відзначить 50-річчя свого існування.

Уряд ЗДА дав згоду на відбуття урочистостей, зв'язаних з дедикацією площі, на якій буде поставлений пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні

Ню Йорк. — Краєвий Комітет Пам'ятника Шевченкові одержав з Вашингтону урядового листа, в якому Департамент Внутрішніх Справ ЗДА повідомляє про свою згоду на відбуття урочистости дедикації площі, на якій буде поставлений пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні. Розташована ця площа між вулицями 22, 23, П і Кю та Массачусетс Евню і дедикація її запланована на суботу 21-го вересня, між год. 2-ою і 5-ою по полудні. У своєму повідомленні Департамент Внутрішніх Справ стверджує, що він дуже радо дає свою згоду на відбуття урочистостей зв'язаних з дедикацією площі під будову пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, висловлює сподівання, що програма цих урочистостей викличе зацікавлення в широкого загалу й обіцює підтримку в технічній підготові запланованої дедикації.

У проголошеному з цього приводу зверненні до українців ЗДА Краєвий Комітет Пам'ятника Шевченкові закликає всі місцеві Комітети Пам'ятника Шевченкові, усі відділи УККА і проводи центральних українських організацій та установ, як також проводи і членство більших місцевих товариств вислати своїх представників на суботу 21-го вересня 1963-го року до Вашингтону для участи в запланованій дедикації площі під пам'ятник Шевченкові, щоб ці урочистості випали як найбільш величаво. Після дедикації площі відбудеться цього ж вечора увечері репрезентаційний бенкет, в якому візьмуть участь також представники Уряду і Конґресу ЗДА. Зголошення про участь в дедикації і в бенкеті треба надсилати вже тепер на адресу Краєвого Комітету: Schevchenko Memorial Committee of America, Inc., 302-304 West 13th Street, New York 14, N. Y.

• Східньо - німецька кордонна сторожа зупинила наприкінці минулого тижня англійського купця Едварда Лейкока, його дружину і 13 річну доньку, як вони їхали потягом з Аахен до Західнього Берліну і тримали на кордонній поліційній станиці 8 годин без харчів і напитків. Те саме зробили з чотирма німцями з Західнього Берліну, — всіх за те, що вони мали тільки британський чи пак західньо-німецький пашпорти.

Дня 9-го серпня 1963 року відійшов від нас по короткій недузі наш Найліпший, Найдорожчий, Невіджалуваний МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п.

ПЕТРО БЕЙМУК

на 75-му році життя.

Похорон відбувся 12-го серпня 1963 р. в Денвері, Colo.

Вічна Йому Пам'ять!

В неутулимому жалю залишились:

АЛЕКСАНДРА — жінка
АННА ЛЕЩИНСЬКА — дочка
БОГДАН і АЛЕКСАНДЕР — сини
ГЛІБ ЛЕЩИНСЬКИЙ — зять
АДРІЯНА ЛЕЩИНСЬКА — внучка

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. проф. СТЕПАНА КИЛИМНИКА
пересилаю 10 долярів, на бідних шкільних дітей в Параґваю, через Українське Православне Братство ім. Митроп. Василя Липківського.

Д-р Ганна ЖУРКО

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. о. ІВАНА БЛАВАЦЬКОГО
пересилаю 10 долярів, для бідних українців в Югославії, через Українське Православне Братство ім. Митроп. Василя Липківського.

Д-р Галина ЖУРКО

УКРАЇНСЬКЕ АКАДЕМІЧНЕ КОЗАЦТВО „ЧОРНОМОРЕ"

31-го серпня 1963 Українське Козацтво „Чорноморе" — Чернівці відзначатиме у Філядельфії свій 100-семестровий або 50-літній Ювілей. З цієї нагоди варто познайомити читача з устроєм і діяльністю та обставинами існування тієї української студентської корпорації.

Чернівці, найбільше місто Буковини, тієї частини української землі, яка від Х-го століття належала до Київської Держави, потім до Галицько-Волинського Князівства, від половини XIУ ст. до 1775 р. була окупована Молдавією, від 1775 до1918 року Австро-Угорською Монархією, від 1918 до 1940 р. Румунією, а від 1940 р. належить до УРСР.

Від 1875-го року, коли в Чернівцях засновано університет, на Буковині появляються прояви національного відродження а рівночасно і початки організації українського студентства. Того року засновано перше українське академічне товариство „Союз", яке проіснувало 47 років і залишило по собі поважні й корисні сліди своєї праці.

На початку 20 століття в Чернівцях існувало чимало чужинецьких студентських товариств чи корпорацій, які взорувалися на німецьких традиціях, зокрема на гайдельберзьких „буршеншафтах", і носили окремі свої власні барви (шапка і лента), культивували двобої на шаблі, влаштовували „комерси", „бумлі", і т. п. Очевидна річ , що українська студентська молодь теж захоплювалася тими студентськими звичаями і радо вступала до корпорацій. Щоб не допустити до денаціоналізації української студентської молоді, в Чернівцях засновуться українські корпорації, на зразок німецьких, але з українським характером, на українських козацьких традиціях. Внутрішній лад українських корпорацій нагадував „Правильник війська запорозького", як на приклад: товариство називалося „козацтвом" а не „корпорацією", найвищу владу мала Рада Козацька, козацтво мало свій герб, і вживало таких історичних слів як „старшина", „побратим" „кіш", і т. п.

21-го грудня 1913 р. постало в Чернівцях Українське Академічне Козацтво „Чорноморе", ціллю якого було об'єднувати українське студентство, підвищувати його українську національну свідомість та прищеплювати почуття національної й особистої гідности й чести, патріотизму, культурности, тощо.

Козацтво „Чорноморе" було визнане університетською владою як академічна корпорація і мало власний статут і правильник, які нормували студентське життя. Крім статуту й правильника кожного члена козацтва обов'язував ще й „кодекс чести".

Генеральна Рада Козацтва вибирала „старшину" кожного семестра. В склад старшини входили: старший, підстарший писар і старший юнаків (фуксмайор). Крім Генеральної Ради була ще Юнацька Рада, Козацька Рада, Надзвичайна Генеральна Рада Козацька, Загальна Рада, Рада Козацька „ад гок" і Рада Батьків.

Відзнакою Козацтва був герб, на якому нарисований був ключ (що складався із букви „Ч" (Чорноморе", та початкових літер слів „Віват, Крескат, Флореат", та клич „Честь, Україна, Товариськість". Барви козацтва були: синя і золота (кольори неба і пшениці). Відзнаками членів була шапка-телерка, яку в 1930 році замінила восьмикутна мазепинка, та синьо-золота лента.

Вимоги до членів були дуже великі. Строга дисципліна, вправи шаблями, різні товариські імпрези, національні свята, доповіді на всякі теми, діяльність у різних українських організаціях, спорт, курси танців, обов'язкові курси та іспити з українознавства, — все це було підставою та запорукою формування характеру кожного члена. Козацтво „Чорноморе" належало до так званих „буршеншафтів", а це обов'язувало всіх членів знати „кодекс чести" фехтування. Двобоями на шаблях полагоджувалися особисті та міжстудентські справи чести. Фехтування та практикування двобоїв було безперечно виявом лицарськости, підтримкою бойового духа, фізичним скріпленням та додатковим засобом вироблення відваги. Хоч противники засуджували двобої як перестарілий спосіб полагоджування студентських справ чести, то все таки двобій був міцно закорінени в психіці багатьох студентів, навіть і нечорноморців.

„Чорноморе" виховувало своїх членів в дусі боротьби проти денаціоналізуючих намагань румунської окупаційної влади, в дусі оборони особистої гідности, в дусі оборони національної чести, в дусі боротьби за культурні та політичні права українського народу. „Чорноморці" сходилися постійно у власній домівці з історичною назвою „кіш", і на коші відбувалася вся внутрішня діяльність як: ради, сходини, вправи шаблями, доповіді, національні свята і т. п.

Старший і старший юнаків репрезентували козацтво на зовні, у барвистих парадових строях (флявсах). Одним із типових виявів студентського життя був „комерс" або „пир", на офіційній частині якого замітні були: формальність, дисципліна, патріотичні теми і студентські та патріотичні пісні; неофіційна частина була заповнена розвагами. „Пировий устав" був правильником комерсу.

Іншим типовим виявом студентського життя був „бумель": маніфестаційний похід всіх членів по місті, у барвах.

Під час зимового семестру козацтво влаштовувало курси танців із „продовженими вечорами", маланки та різного роду вечерниці в місті і на провінції.

При товаристві існувала передстудентська організація, т. зв. профукісія „Кубань", в якій були зорганізовані учні вищих гімназійних кляс, що виховувалися в національному та корпоративному дусі. „Кубань", як і всі інші існуючі профукисії, була таємною організацією тому, що влада забороняла учням належати до студентських корпорацій. „Кубань" була зорганізована на зразок „Чорноморя", мала свій герб, свої відзнаки і свої барви, свій ключ, окремий статут і правильник.

При „Чорноморі" існувала також секція студенток: „Гурток Студенток при Українськім Академічнім козацтві „Чорноморе", яка на підставі окремого правильника мала певну автономію в рямках Козацтва. В 1930 роках Гурток був дуже активним і організував імпрези й вистави народньої ноші та вишивки і влаштовував різні літні курси українознавства і табори для молоді.

Хоч у Чернівцях кожна національність мала свої студентські організації (румуни, німці, поляки, жиди), то взаємини „Чорноморя" з іншими студентськими корпораціями були подиктовані політичними обставинами і наставленням. Із українським академічним козацтвом „Запорожжя" відносини були дружні, а від 1929 р. вони були вдосконалені на підставі окремого статуту, яким був створений „Братній Союз". Ціллю „Братнього Союзу" була якнайтісніша співпраця в усіх виявах внутрішньої а зокрема зовнішньо-репрезинтативної діяльности.

„Чорноморе" було членом „Комітету Українського Студентства Буковини" (КУСБ), „Союзу Українських Студентських Організацій в Румунії" (СУСОР), „Центрального Союзу Українських Студентів" (ЦЕСУС), та жило в братніх взаєминах із „Союзом Корпорацій Чорноморе", в склад якого входили чорноморські корпорації Львова, Кракова, Варшави, Познаня і Данціґу. В 1936 р. відбувся у Львові „Конґрес Корпорацій Чорноморе", і Чернівці мали там свого представника.

Багато „чорноморців" були також членами ОУН.

Одною із характеристик студента — „чорноморця" була строга особиста і товариська дисципліна. Виконування взятих чи належних обов'язків було самозрозумілим. Національна зрада, до якої зараховувалося і подавання себе за не-українця, а також одружіння з чужинцями, потягала за собою самозрозумілий для „Чорноморя" — Чернівці вислід: наложення найвищої кари „шас сумма кум інфамія", а рівночасно і загальний бойкот. І в цьому полягає неспірна заслуга чорморців: вживання заходів щоб зберегти від денаціоналізації вартісних, але нестійких одиниць.

Сьогоднішні студенти — це завтрішні члени провідної верстви нації.. І з поміж чорноморців вибилося значне число одиниць, які займали і ще сьогодні займають важливі позиції в українському культурному, релігійному, науковому, мистецькому та громадському житті. „Чорноморцями" були і є чимало визначних буковинських діячів. Почесними членами „Чорноморя" були такі особистості, як письменниця Ольга Кобилянська, сенатор д-р Володимир Залозецький, проф. Теофіль Бриндзан, та інші. „Чорноморе" і українське студентство на Буковині були заангажовані і щиро віддані суспільній праці, ділянка студентсько-видавнича була занедбана. Цим пояснюється відсутність вистачальної кількости записаних документів про існування та діяльність українського буковинського студента. І тому поза межами Буковини відомості про її студентство не повні, не точні і дуже обмежені. Одначе члени „Чорноморя" взяли активну участь у відродженні української преси на Буковині, зокрема в 1930 роках. О. Мегединюк був першим редактором єдиного українського щоденника на Буковині „Час". Чорноморці заініціювали теж видання і спопуляризували в 1934 році тижневик „Самостійність". Чорноморець С. Никорович у співпраці з В. Якубовичем, Я. Канюком та іншими, видавав журнал „Самостійна Думка".

Не зважаючи на буковинську прив'язаність і відданість загально українським справам, що нераз переходили в самопожертву (як наприклад у Визвольних Змаганнях та підчас другої світової війни), чорноморцям не завжди вдавалося вдержувати потрібні зв'язки і співтворити загально українські вартості, — через вплив зовнішніх чинників, зокрема заборони румунської окупаційної влади. Та коли тільки обставини дозволяли — „Чорноморе" єдналося із Соборною Україною. У хуртовині другої світової війни немало чорноморців склали свої голови на вівтарі Української Соборности. Не знаємо імен всіх тих, що згинули в боротьбі проти окупантів у 1940 - 1945 рр. Деякі полягли від большевицької та румунської руки, деякі були замордовані ґестапом у Києві, Миколаєві та в інших місцевостях. Імена поляглих „Чорноморців": Ю. Дідів, Б. Сірецький, В. Антонюк, В. Баранецький, Т. Панчук, В. Кулішір, Ю. Вельничук та інших залишаться записаними в історії козацтва золотими літерами, бо вони не тільки принесли славу „своєму" „Чорноморю", але й жертвували своє життя за Батьківщину, згідно з зложеною чорноморською присягою та згідно з чорноморським кличем: „Честь, Україна, Товариськість".

Володимир Гнідий

З ЖИТТЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА

(Дві доповіді проф. д-ра Ю. Шумовського

Проф. д-р. Юрій Шумовський виголосив з рамени Історично-Філософічної Секції дві доповіді про народи Західньої Африки, а саме про місця, та предмети релігійних культів і про вірування у народів держави Малі, та про життя муринки, як жінки, матері, господині і суспільно-громадської діячки.

Проф. Шумовський є єдиним українським африканістом-археологом, який довгі роки вів розкопки в Західній Африці та досліджував історію, звичаї, життя та вірування там. мешканців. Він був довголітнім директором Французького Інституту Чорної Африки в Судані та відвідував сісідні країни, а саме Мавританію, Сенеґаль, Слонове Побережжя, Ґвінею, Високу Вольту, Сахару, Марокко, Туніс, Альжір та Лібію. Та головним тереном його наукових дослідів був Судан (тепер. держава Малі). Тут зібрав він цінні матеріяли з ділянки археології та етнології Західньої Африки та створив перший музей в Судані, який став базою наукових дослідів та джерелом цінних документів з давноминулого цієї великої країни. Проф. Шумовський опублікував понад 30 наукових праць з цієї ділянки, в мовах французькій, англійській та українській. Тепер він приготовив до друку чергову наукову працю на приблизно 450 сторін друку, з численими ілюстраціями, п. н. „На слідах давноминулого Західньої Африки". Проф. Шумовський викладає в Департаменті Антропології і Соціології Ст. Джанс університету — про раси та народи Африки.

В першій своїй доповіді, яку він виголосив на Науковій Конференції Історично-Філософічної Секції НТШ, подав опис найбільш цікавих моментів з релігійного життя, обрядів та вірувань африканців, висвітлюючи одночасно оригінальні та рідкі знимки і документи етнологічного характеру. На початку доповіді проф. Шумовський описав місця релігійних культів муринів, від доісторичних часів по сьогоднішній час. Місцями цих культів були озера, річки, урочища, печери та загороди, а предметами тих культів були численні священні дерева та тварини, як змії-давуни, крокодили, ящірки, черепахи та інші. Плодами з священних дерев мурини користувались також в лікувальних цілях.

Описуючи життя муринів, прелеґент подав цікаві подробиці про їх вірування й обряди , розповів про численні обрядові звичаї, що починаються з народженням дитини, її вихованням та посвяченням у т. зв. релігійному т-стві „поро". Ці обряди відбуваються поза селом, в окремих священних гаях, при виконуванні відповідних церемоній. Дуже оригінальними є похоронні обряди та ритуальні танки, в якій беруть участь тільки чоловіки.

Для прикладу проф. Шумовський зілюстрував та описав похоронні звичаї племени Доган в місцевостях Бандягара та Бугуні.

З черги проф. Шумовський оповів про вірування муринів у безліч духів - богів та в надприродну силу небіщиків, яких тіла ховали не тільки в землю, але також в дупла дерев „баобаба". Прелеґент описав на висвітлюваних численних знимках, знаки, малюнки та, скульптури з каменя чи дерева, що відображали предмети культу, тварини і самі ж обряди. З черги прелеґент описав культові танки священиків-анімістів та т-ств „поро", він запізнав численно зібраних присутніх з релігійними амулетами „ґрі - ґрі", масками і ін., пояснюючи їх значення та вживання там. мешканцями. Свою цікаву доповідь проф, Шумовський закінчив показом численних предметів зі своєї збірки муринських килимів, тотемів, масок, намист, одежі, бунчуків та скір культових тварин, як напр. змій боа констріктор.

Про життя та ролю жінки Західньої Африки доповідав проф. Шумовський у своїй другій доповіді, в якій описав життя муринки від її народження; її виховання під доглядом матері, зайняття дома та в громаді, роки її подружжя, вкінці її суспільно-громадську працю в даній місцевості чи державі. Прелеґент говорив про релігійно моральне виховання дівчини, про подружнє життя жінки — без заздрости та сварні, мимо нескасованої досі полігамії, він подав характерні риси муринки як матері, її піклування про дітей та чоловіка та її зайняття як господині в господарстві, в полі, на базарі, а головно в гончарстві. На великій кількості барвних ілюстрацій прелеґент описав одяг, зачіски, прикраси жінок, способи плекання волосся та інше.

На закінчення доповідач розповів про теперішній культурний, національний і політичний проґрес муринських жінок Західньої Африки та Африки взагалі. Осягнувши відповідну освіту, муринські жінки працюють тепер як лікарі, мед. сестри, вчительки, інструкторки та адвокати. Вони, зорганізовані в окремих суспільних жіночих організаціях, стали активними та корисними членами свого народу, а на політичній арені — вірними оборонцями волі народів, на терені Об'єднаних Націй.

Науковими конференціями проводили: першою — проф. д-р Василь Ленцик, другою — проф. Богдан Загайкевич.

Р. Кобринський

Колишні громадяни Стрийщини відбули свій з'їзд

(Закінчення із 1-шої стор.)

них змаганнях та зокрема в боротьбі на два фронти в часі останньої війни в рядах УПА. А. Кігічак прочитав нарис про стрілецьку гору Маківку. Представник стриян з Клівленду дир. Микола Бігун вітав з'їзд, згадуючи про геройське минуле Стрийщини в боротьбі за волю. На пропозицію ред. М. Дольницького з'їзд прийняв ряд резолюцій. Наради закінчив молитвою православний отець - стриянин Петро Будний.

Вечором в суботу відбулася святочна вечеря, а після неї концерт, в якому взяли участь стрияни — мистці та письменники: Едвард Козак — Еко прочитав монолог Гриця Зозулі, д-р Роман Петріна відтанцював з донею Орисею національні танки; Р. Комарницький відспівав кілька пісень, а відомий скрипаль професор Шиян з Клівленду відограв декілька мелодій на скрипці. Концерт відбувся під проводом відомого гумориста Миколи Кавки з Клівленду. З'їзд обрав до Комітету наступних стриян: д-р М. Ценко — голова, д-р Роман Петріна — містоголова, Володимира Савчинська і Евстахія Милянич — секретарі, Лев Штинда касир, Володимира Падох і Осип Марусяк — члени. Делеґатами з Шикаґо в комітеті обрано мгр. Голода, і мгр. О. Нагорняка; з Дітройту інж. Петріну і ред А. Козака; з Клівленду М. Кавку і В. Камінського, з Рочестеру, інж. Я. Матковського; зі Сиракуз, мгр І. Городецького, з Ютики, о. Т. Будного і дир. А. Неговича; з Гартфорду Р. Соболя, з Нюарку, д-ра А. Карапінку; з Торонта о. М. Цурковського, дир. С. Рожка, д-ра В. Островського і о. М. Мицика: з Монтреалю о. Г. Онуфрика, Ю. Гарасимова, Я. Сербина і К. Келебая; з Вінніпеґу М. Оброну і з Едмонтону Г. Барабаша. Інж. Павло Грабович, який недавно відвідав Стрий передав Комітетові грудку стрийської землі, як символічний зв'язок еміграції з рідним краєм. З'їзд закрито в неділю о год. 11-ій ранку, після чого всі учасники з'їзду удалися до Гантеру, де в місцевій церкві — оо. М. Притуляк з Пассейку, М. Цурковський з Торонта, І. Гаврилюк та О. Онуфрів з Монтреалю відправили Службу Божу, після неї панахиду за поляглих за волю України стриян. Проповідь виголосив о. М. Цурковський. Після цього оглянули мистецьку виставку славного стриянина, мистця і письменника Едварда Козака.

„Україна"-Торонто приджджає до Шикаґо

25-го серпня футбольна команда СТ „Україна" з Торонта відвідає Шикаґо і розіграє відплатні товариські змагання з СК СУМА „Крила", дружиною Осередку ім. М. Павлушкова. Змагання відбудуться на Ракне Стадіоні о год. 2-ій по пол.

Одинадцятка „Крила" гостила 22 червня в Торонті і в рамцях 14-ої Зустрічі Українців Канади й Америки зустрілась в товариських змаганнях з дружиною СТ „України".' Вислід тих змагань був 2:1 (0:1 в користь СТ „України").

Зустріч українських футбольних дружин з різних місцевостей, зокрема коли дружини є віддалені від себе на сотні миль, є рідким явищем в українськім футбольнім житті. Тому такі зустрічі мають своєрідний смак і притягають до себе увагу і спортових кіл і численних любителів футбольної гри.

Футбольна команда „Україна" — Торонто, це дружина з загально відомими осягами на терені Канади. СК СУМА „Крила" — це дружина , яка в останніх роках виявила великий ріст. В цьому році „Крила" здобули мистецтво СУАСТ-П в турнірі, який відбувся 1-го і 2-го червня в Клівленді. В своїй клясі, після закінчення весняної рунди, „Крила" знаходяться на першому місці, здобувши 6 перемог і одну нерішену. Тому змагання 25 серпня між СТ. „Україна" і СК СУМА „Крила" будуть стрічею між технічно удосконаленою й широко відомою торонтонською одинадцяткою і амбітною молодою дружиною „Крила", яка диспонує надійним футбольним наробком, і в останньому часі починає вибиватися в Шикаго.

ЛуК-а

ТАРЗАН, ч. 5091. Холодний шейх...

"GREETINGS, ABEN," SAID TARZAN RESPECTFULLY, "IT HAS BEEN A LONG TIME." THE SHEIK NODDED. "YES, MY FRIEND, AND THINGS HAVE CHANGED--"

— Вітаємо вас, Абене! — З повагою сказав Тарзан. — Це було вже довгенько. Шейх притакнув. — Так, мій приятелю. і все змінилося...

"I MUST APOLOGIZE FOR ALI'S HOSTILITY, BUT WE ARE ALL A BIT JUMPY NOW--"

— Я мушу просити вибачення за ворожий крок Алі, але всі ми тепер трохи нервові...

"THERE IS TROUBLE AND UNREST EVERYWHERE. NEARBY NATIVES EVEN OFFER THREATS!"

— Всюди клопіт і неспокій. Навіть сусідні тубільці погрожують!